

درگاه

اون بش کونده برنشر اولنور

• ایلول ۳۳۷

نومرو : ۱۰

برنجی سنه : برنجی جلد

ملکیت منظره لری

مغنی باغری

مدرس وادیلرند انجیر باغچه لری، کدیز قیلرند
اوزوم باغری بو ایکی نهر کناری ساکنلری شهر
ایله اووا، قصبه ایله کوی آره سنبده طاشنوب دوران،
مسعود بر کوچه قافله سی حاله قویمشدر .

بورالیرک برشهرده، برده باغلرند و باغچه لرنده
ایکی اوی وارد، بوتون بر قیش باغ «قوله» لری
و بوتون بر یازده شهر اولری خزنله، حسرتله صاحب لری
بکلرلر . «قوله لر» بر یازدها صفای عمرلره ملجا
اوله بیلمک ایچون بر قیش روز کارلره، باغورلره،
قارلره وسیلاره مقاومت ایدر .

«کون دونوی» قیشک بو آواره سی ایچون
بختک بارلادی ایلاک کوندر . اوکوندن سکره بوتون
کوکالر اوکا جوزیلر، شهر اولرینک اشیمایی اوکا
بولانیر و آرتق تا تشرناره، ایلاک صغوقلره قدر
بوتون بر یاز او «قوله ده»، او ایکی کوز اوطلای
صغیه ده اکانه لر یاییلر . طانی کونلر کچر . قهقهه لر
کورلر .

بوکا مقابل کون دونوی وایلاک یوک آرابلرینک
قیر یولارنده کوروغسی قصبه ایچون قراقلق کجه لرک،
کیسه سز کونلرک، طانتیز ساعتلرک ایلاک آتیدر،
آرتق شهرلرک غایه لی آزالیر، سوقاتی آره لرنده کی
چوچق چغقلاری، قهوه لرنده کی طاولا یوللرینک
شاقیرتیلری باغ «قوله» لریندن، باغ یوللریندن و آسمه
آره لریندن چغقه باشلار . اولر بوش «هانای» لر سسز،
دکانلرک چوغی قیالیدر . بو عادت و بو کورکو بالکن
برلی خالده دکادر . بورالره کلوب یراشنلره مأمورلره
بو حالده در . ایلاک سنه سی دکاسه بیله ایکنجی سنه
اونلر ایچون ده کون دونومنده بر باغه طاشنوق و قاسم
یاقلاشیرکن شهره دونک عادت اولور . اونلرده طبق
برلیرکی باغ لافی ایتمکدن، اوزوم ویکمز قوقوسی
قوقلامدن خط ایدر .

یاز صوکیاه، صوک بهارده مغنیسایه اوغرایان
یجه یولیار بیلیرم که برکون ایچنده بلکه اون دفعه
حیرتله یوزمه باقهرق بو شهرک خلق نرده در...؟
دیهه صودیلر .

اوت ! بو شهرک خلق نرده...؟ قصبه به برحالی
اولدی...؟

خابر ! بو خاق شهرک صیباغندن، توزندن
و اوزوتوسندن قاجدی . رزقی دهوشیرمک ایچون
باغله کیندی . آسمه آره لرینه صوقولدی . باغ
«قوله» لرینک سیرین کولکسه صغیدی . باغ وقتنده
باغ ملکترلرینک ساکنلری کوزلری کونشدن چوق
اول آجار، اونلر ایچون کون هان خرنه باشلار .
خرله برابر شهرله باغله آره سنبده انساندن، یورین
بر زنجیر پیدا اولور . بو زنجیری یایانلر، قادین،

شعر

بولده مصراعلر

گوکاره گجه لر قاناد کرنجیه
هرگونک صوگنده چیقان سرنجه
روزگارله برابر دوشهرم یوله ...

عصیانلی شمشکل گجر قانمن
بن دالمین گزدرکن بعضی یانمن
ایکی آشن قارالتی گچسه قول قوله .

حسرتله یاشارکن خیالده سز
داها چوق کدرلی، داها نشسته سز
بولورم دایما غرونی یوله .

دیسیمده : «ای گوکل، دردگی کیزله !»
بیاسه کیز، هر آقشام دوشونجه کیزله
نه مظلم ساعتلر گجر بو یوله ...

طاشلره چارپارکن یورغون آدیملر
آغاچلر، فنه لر، لوش قالدیرملر
طانیرلر بو وقت یوله گزهن کیم ؟

ایچمدن برصدا دیرکه : «بردوشون،
بیلمدن نه یویوک درده دوشمشک !
سودیکک قادین کیم، زوالی، سن کیم...؟»

نهایت، سوقاتلر کیسه سز قالیر،
اطرافه یوسبوتون گجه آچالیر
برکره گورمه دن سزی اوزاقدن .

گجه لر، روجه دولارده بردن
قاراقلق یولارده سوروکله نیرکن
تسلی اومارم بن آغلامدن ...

... ای، غمی قلبه دولارکن بیله
شفقتی بر آلت نوازشیله
آلتیه دوقونان سیرین گجه لر ...

کونلرجه، قلبنه کوچوک بر دنیا
گیرمه دن یاشایان برزوالی
باری سز تسلی ویرک... گجه لر،

قاراقلق گجه لر، دهرین گجه لر ...

۲۹، تموز، ۱۳۷۷

نجم الدین خلیل

اتمام اغتش ایدی . انسان بر آرز ایلر یلیده مدخلک
بارمقانی آراسندن ایچری به طوغری باقارسه آغیق
دوولش طویراق، و یونک اوستنده تکرار انشایی
منصور اولان بشانک پلاتی مین طاش صره لری
کورور . تماشایه مخصوص بر قصر !... صنعتکار
قصری !

برآره ات دیدی که :

— طوغریسی شو اسکی معمارلر بیوک
آدملر ایتمش !... علی الخصوص انسان اونلری
بوکونکی خلف نالایق لری ایله مقایسه ایدمک
اولورسه !

بونی دیمکله بنی، تراچه اوزرنده شو کارکیر
بنا قسمک اک کوزل بر شکله کورولسته مساعد
اولان بر نقطه به طوغری چکدی، و :

— باقیکنز، شو ظریف شکل، کموش
کی اولان سما اوزرنده نه قدر آهنگله ارتسام
اندیسور، و آلت طرفزده آچیلان کوزل وادی یده
نه قدر جرأله حاکم بولنیور !

دیدی، و در عقب وجد و حاله طالیدی، آبد
ایله بتون منظره طبیعه ده عاشقانه بر باش ایله
احاطه به قویولدی .

بولدیمز بوکسک موقعدن نظر، واسم برفضایه
شامل اولور ایدی . اوتده، یوکسک قواق آغاچلری
صره لرینک منعکس اولدینی (سهن) نهری، کموش
رنکنده بیوک بر طوق رسم ایدرک متین (سهور)
کورپسینه طوغری قایوب کیدیور... ده اوزاقده
(سن-قو) نک ییشیل برصیرته طباشن بیاض قولهی،
(سورهن) ک ماغیمی نلالی، خویا آلود سیسارک مهم
بر شکله کوستردیکی (مون واله ریه ن) تیه سی
بولنیور .

صاغده ده پارس، او جسم پارس، اوزاقدن
آووج ایچنه صیغه جق قدر کوچوک کورین حدسز
وحسابلر خانلر بیغنیسی حدود آسمانه قدر اوزاتیور؛
اوبارس که صفانک، کدرک، قوای فاعله نک، اقصای
آمال کشمکشلرینک . متادیاً و قارمه قاریشیق ایچنده
قاینامده اولدقاری عظیم برطرف شکل بچینده تجسم
اغتش خارق الطبیعه و معلا بر منظره در !

وهمید

— مابعدی وار—

تورک تارینخی تدریقاتی

اسکی تورک عادتلی

تورک؛ دیگر برابله. پولان اقباسندن هرکیم کندی ملکیتندن کیمایسه اوکا یک چیقارلر، اکرام ایدرلردی. بویکک آیرجه براسی بولمه سی، علی العاده بر یک اولدیفنی کوستریور. بونک آدی «ترغو»: Tuzgo. در. بوندن صوکره برده صوکره عزیمت کونی «بش آش» اسمنده بر ضیافت دها ویریلیر. بو ضیافته هم جوار دیگر بوتون اقبالارده دعوت اولنوردی. بیده کیده جکی برده اقبالارینه ویرلک اوزره هدیهلر تقدیم اولنور.

هدیه ویرمک تورکار آره سنده بک متعمدی. بالخاصه بویوکار دائما هدیهلر ویرلردی. مثلاً برسی دیگرینه بر آت باغیلار، آت آلان ذاتده سائسه بر آلتون ویا بر قوپون ویرلردی. بو سائسه ویریلن بخشیه «پوت» دیرلر.

تورکار، خاطره اولوق اوزره ده هدیه تقدیم ایدرلردی. مثلاً سفره حاضرلانا برکیسه اقبالارینه «ضارو» اسمی ویریلن مناسب هدیهلر ویرلردی. بکدیگرینی طایبان ایکی تورک تصادفایتدکلی وقت بریرلرینه بویلرینی یعنی همانک قبیله افرادی اولدقارنی صوردارلر. تورکار آره سنده پارولاده مستعملدی. بوکاده «ام» دیرلر.

تورکار؛ دیمره تعظیم ایتدکارندن قلنجلری نامنه عین ایدرلردی. بر آدام عین ایده جکی وقت قلنجی قینندن چیقارلر، اوکنه قویار، دیرکه «بوکوک کیرسون، قیزیل چیسون» یعنی نموده خات اولورسه بو قلنج بوکوک کیرسون، قیرمزی قانی اولاروق چیسون. [۱]

اجتماع حالنده اولونجه قوپوزلرله «کوک» لر ترم ایتدکارنی فؤاد بک ایضاح بووردیلر، بن، ساده قوپوزک باشقه بر نوعی اولوق اوزره تورکار آره سنده «اکاما» آندده برجانیده مستعمل اولدیفنی سوبلیه جکم. تورکار بر طاقیم قوشلر اولادقارنی کبی نهرلده بالیقاری اولارلردی. محیطلارنده دکزدن زیاده نهر پولان تورکار بالینی شو صورته اولارلر: نهرک هر طرفه صیره ایله تختله قویارلر، یالکز اورتاسنده بر دلیک بیراقیرلردی. دلیکک آفرینه ده «ازدنک: Izdonk» نامنده ک برنوع آخ وضع ایدرلر، بالیق تختله بولندیفندن آشانغی دوعری کچه من، دلیکدن کچمهک چالیشهرق طوئیایردی. قوشلریده «بیفاق: Vobgak» اسمنده بر طوزافله اولارلر.

تورکار نهرلردن بر طاقم طولوملر واسطه سیله کچرلردی. بردن فضله اولان طولوملری شیشیره رک [۱] بو عادت ژاپونلرده وادر. اونلرده ایوم اسکیدن قالمش عادتلی وجهله قلنج تامنه عین ایدرلر.

اوبونه لغدری

قرده شلرله

اک امین سرداشدر دیسه یاراشیر
اویون کاغدرلی چیآمزده ؟
کون کیمز خاعلر کشفه اوغراشیر
بوتون استقبالی پایازده ، قیزده .

یاز کلیر: هریری باقار کونشار ،
قیش کلیر: یولاری دولدورور قارلر ،
ینه ، کوزلرند کیرلی آشلر ،
خاعلر دورمادن فاله باقارلر .

*

شیطان کوزلرینه بکزره برلیر :
کیمی سیم سیاهدر ، کیمی قیرمزی .
بو بونک فلاکندر دوشرسه اکر
ماچا برلیسله قویانک قیزی .

صوکر او داغیلیر : هبسی صافالی ؟
کیمی بر زنکیندر ، کیمی بر سخریاز ،
کیدیسی سیاهلی ، کیدیسی آلی ...
خاعلر باققدن بیقاز ، اوصاماز !

قیزلر : هبسی صولفون ، هبسی سورمه لی ؟
جنسی بیلمه بن ایجه بر جیچک
طوتوپور هپسنگ ایجه جک آلی ...
خاعلر باققدن هیچ بزیه جک !

سرپوشلر اکریش ، خنجرلر قینده ،
بررکنج سودالی کبی درت باجاق
دورنلر بر قیزک درت اطرافنده ...
خاعلر باققدن یورولایه جق !

نهایت قیرمزی ، سیاه بوچکار :
یدیلی ، دوقوزلی ، اونلی ، سکزیلی ؟
هبسی صیرا صیرا دیزله جکار ،
هپسندده بام باشقه معنار کیزلی .

*

نه اوزون ساعتلر کچر آرادن ،
کاغدرلر یورولور ، سرپیلیر بره
و حالا خاعلر هیچ یورولاندن ،
بیقمدان باقار اسقامبیلاره .

علی ممتاز

ارکاک یانیق یوزلو ، محائب قیافتلی ، باشلری صاریغلی
ایشیلردر . بولر باغلره اوزوم کسمکه کیدرلر .
اوزوم کسمک طانی وکوزل بر ایشدر. بوایشک
کونشی آز ، چله شی آز ، یورغونانی آزد. آسمه
پارافلری آره سندن دولفون واولفون صالقیملری
آرامه دن قولایجه اله کپروب کسبورمک زورمیدر...
هله ایشی قادیلر چالشیرکن سیر ایتک ، پارافل
آره سندن بنیه یاناقارنی کورمک ، میرلانیشلرینی
دیکامک ، شاقارینه قلاق قاپارنی اوقدر خوشدرکه...
باغ یوزوی موسمنک اک طانی دی آتشاملردر .
آتشایی باغلرده کچیرمک ، میدانده آت ایشیتنده
اوزوملرک سرلیه یکی برده اوزاغنی نه ایدر... اطراف
یم یشیل ، کوک پارلاق ، هواند اوزوم قوقولری
کلیر برده اوزانوب کندیکنزی دیکایه جککنز سرده
طانی بر قادین سسی یوکسلیر :

بوکون آله اودن دردی
قیز صاچک کیم اوردی
اوردیسه اقام اوردی
آت قراکاتی کیم کوردی

دها بر آز اوتنه دن بوکا جواب... بشقه برنغمه...
بو سسلر کسلیر. درین بر سکوت ایچندن آلتسزن
برچاقال سسی ، برکوک حوالا سسی ویا بر سرخوش
نمره سی دویولور . بر دقیقه صکره بر صلاح صکره
بر دها... بونی متعاقب دها ادالی ، دها نازلی یکی
بر نغمه وساز سسلری ...

نغمه لر ، سسلر نورلر ایچنده برعالم. باشکیزی
قالدیروب شهر طرفه باقارسه کز قاب قراکافدر .
اووایه چورلنکیز. قوجه برشهرک ایشیقاری یورومش
منتظم فاصله لرله آویجه آچلمش کبی اووایه داغلاشد.در.
هله اصنافلر ونامورلر ایچون بوکجه لر اوقدر
طانیلدرکه ...

اونلرکه کونلرینی برنج ویاغ قوغان اولو بکزی
بقال دکالرنده ویا رطوبتی ، آغیر مرکب قوقولی
قلز اوطلارنده اولدیرمشلردر. آتشام اذاندن بر ساعت
اول دکالرینی قاپارلر، جدولارینی، دفترلری دولدورلر.
کوزل سمرلی اشکارینه بیزلر. شاید بوکلی ایسه
اوکارینه قانوب باغ بولی طونارلر. چوچقاری اونلری
قارشیلایم ایچون یولاره چیقارلر؟ هدیه لرینی ایسترلر؟
شهر حوادثلری صوردارلر. صکره ده «تایانجه» به قدر
کولوشورلر ، اوینارلر. ایرتسی صباحده جخله برابر
اویانوب باغلرینی و سیرکلیرینی دولاشیرلر . قوشلایق
شهره دورنلر . بودونوش بر آز اوزوجی وزوردر.

*

*

بو عالم یازیکه شمدی اولان شیلر دکل ،
بیت شیلردر. هیمز شمدی اونلری صوکره کونلری
اویچ ، درت بیل اوله عائد قیبتلی و حزن خاملرلر
کبی آکیوروز. اویله سوبیلورلرکه شمدی نه اوباعلر
وارمش نه او انسانلر ..

باغلر کیمسه سز ، انسانلر باغسزمش .

نورزی لطفی